

KODS

V L L

1. DAĻA

1. uzdevums (8 punkti).

Veido iederīgu vārdformu vai izvēlies vienu no piedāvātajiem vārdiem!

Mūsdienās tulkotāji palīdz ne tikai zinātnes un daiļliteratūras tekstiem nokļūt citu valstu iedzīvotāju redzeslokā, bet arī (0) <u>veicina</u> sakaru veidošanos starp dažādu tautu un kultūru pārstāvjiem.	0) veicināt
Silvijas Brices vārds tulkotās literatūras lasītājam ir kā kvalitātes zīme – ja tulkojusi Brice, mēs (1) _____, ka šī grāmata ir jālasa.	1) zināt
Kopš 20. gadsimta 80. gadu beigām iztulkots vairāk par divsimt piecdesmit (2) _____; latviešu valodā nu varam lasīt Ērika Marijas Remarka, Hermana Heses, Gintera Grasa un citu autoru darbus.	2) grāmata
S. Brice tulko no vācu, angļu un poļu (3) _____, tā ļaujot lasītājam izbaudīt latviešu valodas bagātību.	3) valoda
2020. gada nogalē (4) _____ grāmatā „Baigās piezīmes” S. Brice ir apkopojusi pārdomas par savu darbu un dzīvi.	4) izdot
„Tur jau tas joks, ka pārdomas netika rakstītas ar nolūku tās (5) _____ izdot,” atzīstas S. Brice.	5) jeb kad/ jebkad
Grāmatā valdzinoši savijies melnais humors, sentiments un drosme paust savas domas, tomēr (6) _____ pārdzīvojumus autore, šķiet, atstājusi tikai sev.	6) viss un dziļš
Silvija Brice saka: „Ja dzīvē ir kas sāpīgs, es strādāju, jo nav (7) _____, kas būtu labāks par darbu.”	7) līdzeklis
Tulkotāja Maima Grīnberga atzīst – katrs tulkojums liecina par Silvijas Brices apbrīnojamo stila izjūtu un prasmi pilnībā pārvaldīt valodas (8) _____ reģistrus.	8) ērģeles

(Pēc interneta materiāliem)

1. ☐2. ☐3. ☐4. ☐5. ☐6. ☐7. ☐8. ☐

2. uzdevums (16 punkti).**Izlasi teikumus! Liec trūkstošās pieturzīmes!**

1. Tulkotāju un redaktoru attiecības ir vismaz dziesmu spēles, ja ne romāna vērtas un žēl, ka tādām daiļdarbam neviens vēl nav pievērsies.
2. Mūžs ritēdams pie rakstāmgalda redakcijā vai mājās ir brīnišķa pieredze, kas ļauj saskatīt vairākas tulkotāju un redaktoru kategorijas.
3. Vārda mākslinieki, itin kā vienas mātes bērni būdami, tomēr atšķiras pēc vairākiem kritērijiem literārā barojuma atbildības līmeņa kā arī pēc iegūtas vai iedzimtas imunitātes pret nekaunību.
4. Man gadu gaitā ir bijusi laime sadarboties ar brīnišķīgām redaktorēm, no kurām esmu daudz mācījusies un kurām vienmēr būšu pateicīga atceras tulkotāja Silvija Brice.
5. Viņām ir skaidrs priekšstats gan par autoru gan daiļdarba stilistikas īpatnībām un par to, ko autors vēlēties vēstīt pasaulei.
6. Prasmīgs redaktors tikpat pamatīgi iedziļinās literārajā darbā kā ideāls tulkotājs jo iejūtas autora stilā un leksikā.
7. Viņš noliek blakus oriģinālu un tulkojumu un salīdzina teikumu pa teikumam gādājot par tulkojuma atbilstību oriģinālam un modri spodrinot latviešu valodu.
8. Redaktora un tulkotāja saskanīgā darba rezultātā lasītājs saņem tīru mantu tas ir adekvāti pārradītu autora tekstu ko var lasīt bez aizķeršanās vai šķendēšanās.
9. Tulkotājam galva mūžam ir pilna ar vārdiem un kādā brīdī vārdi sāk kondensēties kā rasa uz stikla, savelties lāsēs un ritēt paši no sevis.
10. Reālajā pasaulē viss ir tik spilgts un brīnumains un rosinošs citādā veidā, tas pārsteidz tulkotāja iekšējo bērnu un liek ķerstīt ainas kā taureņus.
11. Savās nelielajās lasīšanas brīvdienās tulkotāja diemžēl ir uzdūrusies vienam tik neveiksmīgam tulkojumam, ka jādomā kurp lūkojas tulkotās literatūras kritika.
12. Ja tulkotājs neprot savu dzimto valodu tā reti gadās tad autora humors diez vai sasniegs lasītāju.
13. Tulkotāji neatļaujieties to, ko nupat atļāvos es, – ierakstīt *Facebook* vienu rindkopu no nepabeigta tulkojuma, lai nerastos pārpratum!
14. Dīvaini kāpēc ierīkots tā ka naktīs tik traki gribas strādāt?
15. Bet tu esi cilvēks, kurš iešūposies tikai kaut kādā necilvēcīgā laikā, lai sadzēries kafiju beidzot sāktu funkcionēt, izdomātu visādus mājas darbus un tad sēstos pie galda, paliekot kā pielīmēts līdz diviem naktīm.
16. Ak kā derētu privātsēkretāre – tāds cilvēks, kurš atgādina, kur kalendārs, kur naudas maks un kur ir rēķini par telefonu vai mašīnu!

(Pēc „Dienas” materiāliem)

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

												V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

Teksta lapa (2. daļa)

Iepazīsties ar norādījumiem.

1., 2. un 3. daļas darba lapās ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā.

Katru koda ciparu raksti salasāmi tam norādītajā vietā.

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	2	24	80 min
2. daļa	10	30	
3. daļa	1	34	100 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu. Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Pildot eksāmena darbu, ievēro uzdevumu nosacījumus.

Eksāmenā izmantotie teksti pielāgoti atbilstoši eksāmena uzdevumu mērķim.

Raksti salasāmi.

Pie izglītojamajiem un personām, kuras piedalās eksāmena nodrošināšanā, no brīža, kad viņiem ir pieejams eksāmena materiāls, līdz eksāmena norises beigām nedrīkst atrasties ierīces (planšetdators, piezīmjdators, telefons, viedpulkstenis u. c.), kuras nav paredzētas Valsts pārbaudes darbu norises darbību laikos.

2. DAĻA

Izlasi Jūlijas Dibovskas interviju ar tulkotāju Silviju Brici un veic 1.–10. uzdevumu.

2020. gada nogalē tika izdota tulkotājas Silvijas Brices autobiogrāfiskā grāmata „Baigās piezīmes”, kurā viņa atklāj savas emocijas, pārdomas par valodu un tulkošanu.

1. Ko jums nozīmē tulkošana?

Tulkošana un valoda ir mana galvenā pasaule. Tulkotājs gan nevar **dzīvot mucā** un tikai **lūrēt pa spundes caurumu**, tad viņš daudz ko nezina un nesapratīs no pasaules, kura atklāta autora darbā. Starp tulkotāju un rakstnieku ir atšķirība. Mani draugi rakstnieki nesaprot dažas lietas – kad drīkstējām staigāt apkārtnē, man prasīja, kāpēc es nebraucu uz Rīgu biežāk un nepiedalos pasākumos vairāk. Bet es saku: man to vajag mērenās devās, lai zinātu, ko es tulkoju; savukārt rakstniekam to vajag, lai smeltos materiālu savām grāmatām. Tulkotāja pasaule ir mainīga, katrai grāmatai tā ir citāda.

2. Vai mēdzat tulkot vairākus darbus vienlaikus?

Nav iespējams tulkot vairākus darbus vienlaikus. Ja ir kas steidzams, tad gan lieku malā vienu grāmatu un ķeros pie tās, kura jātulko nekavējoties. Bet šādas situācijas es ienīstu no visas sirds. Tā nedrīkst. Kad esmu iztulkojusi to steidzamo un cenšos atgriezties pie pirmās, tad gandrīz vai jāsāk viss no sākuma – tā pasaulīte ir izčibējusi, vairs nav iepriekšējo emociju un melodijas. Varu pārlasīt visu, ko esmu iztulkojusi, un turpināt, bet turpināt iesākto nekādi neizdodas... Melodija ir pazaudēta.

3. Kā tapa „Baigās piezīmes”?

Tulkotājs vispār ir pierakstītājs un pārrakstītājs. Visi tulkotāji kaut ko pieraksta, pat ja tās ir gluži lietišķas piezīmes par tulkojamo darbu. „Baigās piezīmes” tieši tādas arī ir – esmu emocionāls cilvēks, man emocijas ir kaut kur jāliek. Protams, varu tās klusējot norīt... Bet tad kādā brīdī atvēru jaunu *Word* dokumentu un sāku pierakstīt to, kas mani uztrauca, iepriecināja, sadusmoja. Tā varētu būt arī dienasgrāmata. Neizsijātas, neretušētas emocijas, kas likušas veikt šos pierakstus.

4. „Baigajās piezīmēs” ir ieskats arī jūsu dzimtas vēsturē.

Varbūt kādam ir citādi, bet man, jo ilgāk dzīvoju, jo svarīgāki kļūst senči. Jūtu nepieciešamību zināt, ka viņi vispār ir bijuši un kas viņi ir bijuši. Es visu laiku spēlējos ar domu: aiziet uz arhīvu un ar speciālistu palīdzību izdibināt vismaz vienu dzimtas atzaru. Tas šķiet arvien interesantāk. Jaunībā vai ap 30–40 gadiem bija tā – zini, ka ir bijuši tādi radi, bet neinteresē ne datumi, ne kas cits. Tagad dzimšanas datumi, kurus mēģinu sadzīt rokā, kļuvuši nozīmīgi.

5. Vai nav gadījies tā, ka tulkojums latviski skan labāk nekā oriģinālteksts?

Autoram ir lielāka brīvība nekā tulkotājam. Viņš var atļauties daudz gan leksiski, gan stilistiski. Tulkotāju saista autora teksts – to nedrīkst nedz uzlabot, nedz padarīt nabagāku un stilistiski nepieņemamu. Tulkotāju tur skaistas zelta važas.

(Pēc <http://www.punctummagazine.lv>)

KODS

[illegible]

1. uzdevums (1 punkts). Formulē intervijas tematu!

Dzīvot mucā –

Lūrēt pa spundes caurumu –

5. uzdevums (3 punkti). S. Brice, atbildot uz 3. jautājumu, saka: „Tulkotājs vispār ir pierakstītājs un pārrakstītājs.” **Kāpēc, tavuprāt, viņa tulkotājus sauc par (1) pierakstītājiem un (2) pārrakstītājiem?**

Argumentēta atbilde	
1.	
2.	

6. uzdevums (6 punkti). **Aizpildi tabulu, izmantojot piedāvāto teikumu!**

Varbūt kādam ir citādi, bet man, jo ilgāk dzīvoju, jo svarīgāki kļūst senči.

Valodas līdzeklis		Piemērs
Morfoloģiskais	Īpašības vārds pārākajā pakāpē	
		citādi
	Vietniekvārds	
		varbūt
Leksiskais	Sinonīms vārdam <i>priekšteči</i>	
Sintaktiskais		jo ilgāk es dzīvoju

7. uzdevums (2 punkti). **Izraksti no atbildes uz 4. jautājumu frazeologismu un izskaidro tā nozīmi!**

8. uzdevums (3 punkti). **Izskaidro S. Brices teikto: „Tulkotāju tur skaistas zelta važas.”**
Atbildi formulē jauktā saliktā teikumā!

9. uzdevums (3 punkti). Izlasi S. Brices un Dena Dimiņa novēlējumus tulkotājiem! Uzraksti divas atziņas, kuras guvi!

Tulkotāja Silvija Brice

Lasiet! Tas, ko lasām tīmeklī, – pasargdies! Vai tas, ko mēs dzirdam uz ielas vai plāpājam nenopietni, – tas, protams, ir skaisti un krāsaini, to visu vajag. Bet pamatā jābūt ļoti labai latviešu valodai. Jālasa literatūra, ne prese. Sākumā pamats, tad valodas, no kurām tulkot. Ja kaut kas ir pārprasts svešā valodā, bet labi pateikts dzimtajā, no ķezas tiksiet izpestīti.

Tulkotājs Dens Dimiņš

Neprotot savu dzimto valodu, tulkotāji gluži vienkārši neizkustēsies no vietas. Viņi var perfekti pārzināt angļu valodu vai jebkuru citu svešvalodu, bet, ja viņi nejutīs, kā to atbilstīgi pateikt latviski – attiecīgajā stilā, attiecīgajā žanrā –, tad kā tulkotāji viņi būs graša vērtē. Tādus jau tagad sekmīgi izkonkurē *gūgles* tulkotājs. Tātad – vairāk lasīt savā dzimtajā valodā. Domāt latviski. Lasīt.

10. uzdevums (4 punkti). Tu iepazīnies ar tulkotāju viedokli par dzimtās valodas nozīmi cilvēka dzīvē. Formulē divus novēlējumus sev – valodas lietotājam! Veido divus vienkāršus paplašinātus teikumus, izmantojot pavēles izteiksmi!

2. daļas beigas

3. DAĻA

Uzraksti viedokli par piedāvāto problēmjautājumu „Vai piekrīti tulkotājas S. Brices paustajai atziņai, ka pasauli var iepazīt, to izzinot?”!

Apjoms – 200–250 vārdi. Atbildei izmanto tikai vienu lappusi!

Argumentācijai izmanto kultūras un/vai literatūras faktus! Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.

Uzmetums.

***Uzraksti viedokli par piedāvāto problēmjaudājumu, kuru tev izsniegs eksāmena darba vadītājs!
Apjoms – 200–250 vārdi. Atbildei izmanto tikai vienu lappusi!
Argumentācijai izmanto kultūras un/vai literatūras faktus! Maksimālais punktu skaits – 34 punkti.***